

Tájirodalom és irodalmi táj a helyismereti munkában

2005 júliusának közepén a veszprémi Eötvös Károly Megyei Könyvtár adott otthont a helyismereti könyvtárosok tizenkettedik országos tanácskozásának. és rá egy esztendőre vehettük kézbe a konferencia előadásait, írásban és fényképen rögzített eseményeit, hivatalos és kevésbé hivatalos mozzanatait megörökítő gyűjteményes kötetet. A tanácskozás kissé hosszás, de a tartalmát teljesség-igényűen összefoglaló *Barangolás térben és időben ezer esztendő magyar irodalmában, avagy a tájirodalom a helyismereti munkában* címet viselte, és ezzel a címmel látott napvilágot a tanácskozás anyagát közreadó kötet is.

A nyitó előadást okkal-joggal Praznovszky Mihály könyvtárigazgató tartotta. Joggal, hiszen házigazdaként az ő tiszte volt a tanácskozás megnyitása, és okkal, mert eredeti hivatása szerint irodalomtörténész, illetve egy kulturális folyóirat főszerkesztője. Van-e, lehet-e valaki, akinek nagyobb az affinitása az irodalmi hagyományok, a helyi irodalmi kultuszok fönntartásának könyvtári műveléséhez?! Nézte szerint a helyi irodalmi hagyományok vélhetően első honi föltárója és meghatározója Vahot Imre volt, aki 1841-ben megjelent *Dunai és tiszai költők hazánkban és Kazinczy Ferenc műiskolája* című dolgozatában kísérletet tett a nemzeti literatúra szellemi régióinak körülhatárolására és az általa megkülönböztetett három régió karakterjegyeinek leírására. Vahot – földrajzi értelemben szemléletesen és szellemi tekintetben jelképesen – piramisként, égre törő hegyoromként látta a magyar irodalom topografikus alkatát: a csúcs Kazinczy szűkebb páttriája, a Hegyalja, le egészen a Mátra vidékéig, a talapzat két végpontja pedig a Balaton tája, illetve a Tiszántúl, azaz Debrecen vidéke. Vagyis már ebben a XIX. század közepén született, még oly elnagyolt kategorizálásban is fölismerhető a magyar irodalom két jellegzetes szellemi tája, két karakteres spirituális irányultsága, a szelíd és mediterrán Pannónia, valamint a szilaj alföldi Hungária. Praznovszky Mihály részben úgy mutatja be Vahot művét, mint a magyar tájirodalom föltérképezésének első dokumentumát, részben meg úgy, mint minden további hasonló ihletésű és tárgyú mű irányadó alapját. Merthogy a XX. században sorra-rendre születtek nemzeti irodalmunk táji-szellemi tagolódását immár pontosabban, árnyaltabban meghatározó művek; e kérdés-körben mások mellett megszólalt Babits Mihály, Szerb Antal, Merényi Oszkár, Veres Péter, Féja Géza, Cs. Szabó László, Hamvas Béla, Tüskés Tibor, de a legismertebb kétségtelenül Szabó Zoltán, illetve az ő *Szerelmes földrajz* (1943) című könyve. Ez a kötet manapság is a legtöbbit hivatkozott munka, ha egy tájegység irodalmi géniuszáról vagy a magyar literatúra genius loci-járól esik szó. Szabó Zoltántól táj-nemzet–nyelv–irodalom viszonyáról alapvető igazságokat tudunk meg, mint ezt is:

„Mert a nép sok tekintetben a táj alkotása, s a táj sok tekintetben a népé.
Némely népdaloknak két hatalmas társszerzője van, az egyik a nyelv, a másik

a táj. (...) Palócföldet igazán az a vasárnap délutáni óra ismertette meg velem, mikor Rimócon, a vén templom előtti úton régi viseletükben, kurta és színes szoknyáikban ringva sétáltak a lányok, és elnyújtott, kissé lebegtetett hangon énekeltek. Hangjuk hasonlított a dombok vonalának formai ritmusához...” Meg azután roppant szellemes megállapításokat is olvashatunk tőle, például ezt: „Az Alföld az egyetlen magyar tájegység, melynek tudjuk a születésnapját: 1844. október 5. Ezen a napon jelent meg Petőfinek »Az Alföld« című verse a »Honderű«-ben. (...) Szó sincs róla, hogy addig az időpontig az Alföld ne élt volna, ne lett volna meg. De csak úgy volt meg, mint magzat az anyaméhben.”

A további előadók némelyikére és előadásaira e helyütt elegendő csak emlékeztetni, hiszen a konferencia több fontos referátuma már megjelent a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros lapjain, így Bényei Miklós módszertani szempontú és ilyenként alapvető jelentőségű dolgozata, *A könyvtárak feladatai a helyi irodalmi értékek számbavételében* (2006. 6. sz.), azután Monostori Imre igen sok irodalomtudományi és olvasásshociológiai hozadékot nyújtó előadása, a *Kortárs magyar írók, kortárs magyar alkotások és a könyvtár* (2005. 9. sz.), vagy Korzenszky Richárd OSB. tihanyi perjel *Monostor, könyv, szerzetesség* című nagy ívű „elmélkedése” (2006. 9. sz.), amely könyvtárosnak és olvasónak egyként sok-sok megfontolásra érdemes útmutatással szolgál, legkivált abban a tekintetben, hogy korunk internet-sztrádákon száguldozója, az átlagosan hat másodpercenként klikkelő „netező” azért fedezze föl újra és újra az elmélyült könyvolvasás örömét, úgy, ahogyan a bencések regulája előírja: „a könyvet elejétől végéig el kell olvasni!”

Természetesen érdemes, mi több, fontos volna hosszabban bemutatni a tanácskozáson elhangzott többi előadást, referátumot is. Így Gintli Tibor egyetemi oktatónak a kortárs magyar szépprózát műfajok szerint csoportosító előadását, amely végző konklúziójában – műfaji kérdésektől csaknem függetlenül – oda jut, hogy az ezredforduló legalább olyan ragyogó korszaka irodalmunknak, mint amilyen a sokszor visszaáldott Nyugat-korszak volt. Elmélyült kutatómunka eredményeként hangzott el Nagy Attila olvasáskutató statisztikai adatokkal sűrűn tűzdelt dolgozata, amelyben a szerző Budapest XI. kerületének, azaz Újbudának olvasási, művelődési adatait elemezte. Bánkeszi Katalin a Neumann-ház elektronikus irodalmi szolgáltatásait mutatta be; Nagy Csaba a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum adatbázisairól adott áttekintést. Kiss Jenő, a sepsiszentgyörgyi Kovászna Megyei Könyvtár igazgatója a történelmi Háromszék megyében folyó helyismereti könyvtári munkáról és tervekről számolt be. Mivel a konferenciának Veszprém adott otthont, a hely szelleme okán több előadó is (Menneyiné Várszegi Judit, Sebő József) foglalkozott a Bakonnyal, mint irodalmunk szimbolikus tájegységével. A balassagyarmati Mészáros Ágnes a helyi Madách-kultuszról és e kultusz ápolásának könyvtári vonatkozásairól szólt; Nyakasné Túri Klára a zalaegerszegi Keresztury Könyvtárat, ezt az egyedülálló gyűjteményt mutatta be; a tapolcai Kertész Károly a Batsányi-archívumban folyó munkálkodást ismertette; Hermann István Pápa városának irodalmi tradícióit mutatta be, számos szépirodalmi szemelvény idézésével szemléltetve gondolatmenetét.

Ez az ismertetés a kivonatosnál is kivonatosabban számolhat be a *Barangolás...* című kötetben megjelent előadásokról, hiszen nem is feladata tömörítvények for-

májában elismételni mindazt, ami 2005 júliusában elhangzott Veszprémben, és ami tavaly nyáron nyomtatásban is hozzáférhetővé vált. Erdemesebb és hasznosabb idézni Praznovszky Mihály igazgató kedvet csináló, a témában elmélyedésre buzdító beköszöntő soraiból:

„Márpedig Veszprémben újra csak fontos témáról értekeztek a kollégák. A hely értékeiről és azok beépítéséről a helyi tudatba és ismeretbe. Hogy mit ad egy táj az ott élőknek és a nemzetnek. Mitől más a hagyomány az Alföldön és Pannóniában, Erdélyben és a Felvidéken, hogy csak nagytájakat említsek. S akkor hol vannak még az apróságok? A palócok földje, a Nyírség vagy éppen a szatmári vidék, netalántán a Bakony-tája vagy éppen a Balaton környéke. Hihetetlenül színes, gazdag és értékes kép, ami így élénk rajzolódik, pedig a konferencián most csak egy vonatkozást vettünk figyelembe: az irodalom hagyományait és annak könyvtári kapcsolódásait.”

Nos a helyismereti könyvtárosok tizenkettedik országos tanácskozása „csupán” ebben az egy feladatkörben adott számos megfontolandó gondolatot és eligazító ismeretet.

(Barangolás térben és időben ezer esztendő magyar irodalmában, avagy a tájirodalom a helyismereti munkában. Helyismereti könyvtárosok XII. országos tanácskozása. Szerk. Szabóné Vörös Györgyi és Szabó András. Veszprém, 2006. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, 174 p.)

Mezey László Miklós

JELENTKEZÉSI FELHÍVÁS

A DEBRECENI EGYETEM INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS SZAKÁRA

- A Debreceni Egyetem Informatikai Kara a korábbi évekhez hasonlóan a 2007/2008. tanévre is meghirdeti a *kiegészítő és másoddiplomás levelező informatikus könyvtáros* szakot, amelyre egyetemi és főiskolai oklevéllel rendelkező könyvtárosok, könyvtáros tanárok és más szakemberek jelentkezhetnek. A képzés költségterítéses, időtartama öt félév. Az utolsó szakaszban lehetőség nyílik speciális képzésre is, könyvtár-informatikus és könyvtárostanári irányban. *A végzettek informatikus könyvtáros egyetemi oklevelet kapnak.* A levelező képzésre jelentkezhetnek a tanár- és tanítóképző főiskolák informatikus könyvtáros szakán 2007 júniusában végző (oklevelet szerző) hallgatók is. Felvételi vizsga nincs.
- A Debreceni Egyetem Informatikai Kara a felsőoktatás folyamatban lévő átalakítása kapcsán a 2007/2008-as tanévre az *informatikus könyvtáros alapképzési (BA)* szakot levelező tagozaton is meghirdeti, amelyre érettségi birtokában lehet jelentkezni. A képzés időtartama hat félév, *a megszerezhető szakképzettség könyvtáros, a Magyar Akkreditációs Bizottság által támogatott webprogramozó szakirányon.*

A jelentkezés módjáról, a felvehető hallgatók számáról és egyéb tudnivalókról a *Felsőoktatási felvételi tájékoztató 2007* című kötetből és ennek kiegészítéséből tájékozódhatnak. A hagyományos levelező tagozatrol a 618–619., az új alapképzési szakról a 252–253. oldalon olvashatnak. **A jelentkezés határideje: 2007. február 15.** Várhatóan a nyári hónapokban pótfelvételre is lesz lehetőség. További felvilágosítás a Debreceni Egyetem Informatikai Karán, illetőleg a szakot közvetlenül gondozó Komputergrafikai és Könyvtár-informatikai Tanszék munkatársaitól kérhető.

Tisztelettel várjuk a kollégákat egyetemünkön!

Debreceni Egyetem Informatikai Kara

*Barangolás térben és időben
ezer esztendő magyar irodalmában,
avagy a tájirodalom a helyismereti munkában*

*HELYISMERETI KÖNYVTÁROSOK
XII. ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSA
2005. július 13-15.*

3K
3K
3K
3K
3K
3K